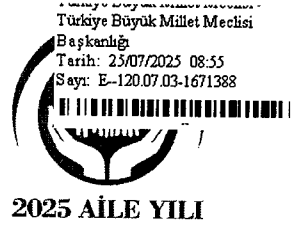

T.C.
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

ACELE

Sayı : E-72079556-610-16935941
Konu : Soru Önergeleri (7/26167-7/26997)

7/26167 GK 137
7/26997 GK 147

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : a) 09.04.2025 tarihli ve 1608670 sayılı yazınız.
b) 25.04.2025 tarihli ve 1617845 sayılı yazınız.

İlgi yazılar ekinde alınan Gaziantep Milletvekili Sayın Sevda KARACA DEMİR tarafından Bakanlığımıza yöneltilen 7/26167 ve 7/26997 Esas Numaralı yazılı soru önergelerine, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 99 uncu maddesi uyarınca hazırlanan cevabi yazımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Mahinur ÖZDEMİR GÖKTAŞ
Bakan

Ek:

- 1 - 7/26167 Cevap Metni (4 Sayfa)
- 2 - 7/26997 Cevap Metni (4 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: 84FBF84B-1E5C-4874-A08E-E299B76E56D1

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/ashb-ebys>

Eskişehir Yolu Söğütözü Mah. 2177. Sk. No:10/A Pk: 06510 Çankaya/ ANKARA
KEP Adresi : ashb@hs01.kep.tr

Bilgi için: Aynur İLHAN ÇAK
Sosyal Çalışmacı
Telefon No: (312) 705 73 30

Gaziantep Milletvekili Sayın **Sevda KARACA DEMİR**'e Ait 7/26997 Esas Numaralı Yazılı Soru
Önergesine İlişkin Cevap Metni

Bakanlığımız engelli bireyler ve ailelerinin güçlendirilmesi ve yaşam standartlarının iyileştirilmesi amacıyla çalışmalar yürütmekte, engelli bireylerin istihdamına ve toplumsal hayata etkin olarak katılımına büyük önem vermektedir.

Engelli bireylerin eşit vatandaşlar olarak potansiyellerini gerçekleştirebildikleri içermeci bir toplum inşa etmek vizyonuyla 2030 yılına kadar ülkemizin engellilik alanındaki yasal, kurumsal ve uygulamaya yönelik yapılması gerekenler için bir yol haritası niteliğinde olan 2030 Engelsiz Vizyon Belgesi; Bakanlığımız koordinasyonunda ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının ve engellilik alanında faaliyet gösterenler başta olmak üzere sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri ile üniversitelerin katkı ve katılımlarıyla hazırlanarak 3 Aralık 2021 tarihinde Dünya Engelliler Gününde ilan edilmiştir.

Engelsiz Vizyon Belgesi ile ortaya koyulan hedeflerin gerçekleştirilmesine yönelik olarak 2023-2025 yılları arasında yürütülecek faaliyetlerin belirlenmesi amacıyla Bakanlığımız koordinasyonunda katılımcı bir anlayışla hazırlanan ilk Engelli Hakları Ulusal Eylem Planı ise 2 Aralık 2022 tarihinde kamuoyuyla paylaşılmış olup tüm taraflarca uygulanmasına ilişkin 2023/4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi yayımlanmıştır.

Engelli Hakları Ulusal Eylem Planı ile tüm alanlarda güçlü koordinasyon, çok taraflı iş birliği ve engelli bireyleri temsil eden sivil toplum kuruluşlarının katılımı ile engelliliği anaakımlaştıran ve engelli bireylerin engellilikten kaynaklı ihtiyaçlarını göz önünde bulunduran 31 hedefe yönelik 107 eylem alanı kapsamında 316 faaliyet hayata geçirilmeye başlanmıştır.

Engelli Hakları Ulusal Eylem Planı'nın izlenmesini sağlamak amacıyla Bakanlığımız tarafından web tabanlı izleme modülü oluşturulmuş olup sorumlu kurum ve kuruluşlar tarafından Eylem Planı kapsamında gerçekleştiren faaliyetlere ilişkin veri girişleri gerçekleştirilmektedir.

Söz konusu Eylem Planının "Hakların Korunması ve Adalet" politika alanı altında yer alan; "*Engelli Bireylerin Ayrımcılığa Karşı Yasal Olarak Korunması*" hedefine yönelik; "*Ulusal mevzuatın gözden geçirilerek engelliliğe dayalı ayrımcılık içeren hükümlerin ayıklanmasına yönelik revizyon çalışmasının yapılması*" eylem alanı kapsamında, "*Engelli Bireylerin Sömürü, Şiddet, İşkence, Aşağılayıcı Muamele ve Ceza Gibi İnsan Onur ve Haysiyetini Zedeleyici Muamelelerden Korunması*" hedefine yönelik; "*Engelli bireylere yönelik şiddet, istismar ve kötü muamele ile mücadele konusunda katılımcı ve bütüncül bir anlayışla çalışmaların yapılması*" ve "*İşkence, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele ve cezadan korunmaya ilişkin yasal ve idari tedbirlerin engelliliği gözetecek şekilde güçlendirilmesi*" eylem alanları kapsamında ilgili kurum ve kuruluşların sorumluluğunda faaliyetler belirlenmiştir. https://www.aile.tr/media/133056/engelli_haklari_ulusal_eylem_plani_23-25.pdf linkinden söz konusu eylem planına ulaşılabilir.

Diğer taraftan Ülkemizde 70.878 engelli, kamuda memur olarak istihdam edilmiş durumdadır. Ülkemizde kamuda memur istihdamında açık olan kadroların doldurulması amacıyla her yıl kamuya engelli memur yerleştirmeleri yapılmaktadır. Bu kapsamda Şubat ayında bir yerleştirme daha gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte, kotalarını dolduran kamu kurumları kota fazlası engelli de çalıştırabilmektedir. Buna ilişkin herhangi bir mevzuat kısıtlaması bulunmamaktadır. Hâlihazırda bazı kurumlar zorunlu kota üzerinde engelli çalıştırmaktadır.

Öte yandan yaşlı ve engelli evde bakım projesi ulusal programa dönüştürülerek ülke genelinde yaygınlaştırılmıştır. Böylece Ulusal Vefa Programı aracılığıyla engelli ve yaşlı vatandaşlarımızın kişisel bakım, ev temizliği ve market alışverişi gibi temel ihtiyaçları Bakanlığımızca karşılanmaktadır.

Tüm bunlara ek olarak ihtiyaç sahipliği temelinde uygulanan gıda, yakacak ve doğal gaz yardımı gibi diğer pek çok kapsayıcı ve tematik sosyal yardım programları ile de engelli vatandaşlarımız desteklenmektedir.

Bakanlığımız engellilerin ve yaşlıların temel hak ve özgürlükleri başta olmak üzere toplumsal hayata katılım, sağlığa erişim ve kamu refahı için bir gereklilik olan erişilebilirlikle ilgili ulusal politikaların belirlenmesi, mevzuatın hazırlanması ve bu politikaların hayata geçirilmesi için kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyon ve iş birliğinin sağlanması ile yükümlü bir kurumdur. Erişilebilirliğin uygulanması tüm kurum ve kuruluşların görev ve sorumluluğundadır. Bu kapsamda “herkesin istediği her yere ve her hizmete, bağımsız ve güvenli olarak ulaşabilmesi ve bunları kullanabilmesi” olarak tanımlanan erişilebilirliğin sağlanması ve yaygınlaştırılması hususu yasal güvence altına alınmıştır.

5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun’un geçici 2 nci maddesi ile kamu kullanımına açık binalar ve açık alanların erişilebilir hale getirilmesi zorunlu tutulmuştur. Anılan Kanunun geçici 2’nci ve 3’üncü maddeleri hükümlerine dayanılarak hazırlanan Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği 20.07.2013 yılında yürürlüğe girmiştir. Yönetmeliğin amacı; umuma açık hizmet veren her türlü yapılar ve açık alanlar ile toplu taşıma araçlarında erişilebilirliğin izleme ve denetimini yapacak olan komisyonların teşkili, çalışma usul ve esasları ile idari para cezalarının uygulanmasına ve genel bütçeye gelir kaydedilen idari para cezası tutarlarının kullanımına ilişkin hususları belirlemektir.

Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği’nin 13 üncü maddesi kapsamında Bakanlığımız tarafından her yıl, yıllık plan yayımlanmaktadır. Bu plan ile komisyonların denetim önceliklerinin belirlendiği bina, açık alan ve toplu taşıma araçları listesi oluşturulmaktadır. Komisyonlar yıllık denetleyecekleri bina, açık alan ve toplu taşıma araçlarını bu plan kapsamında hazırladıkları Programa göre belirlemektedir. Denetimlerde, 2020/3 sayılı Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Formları Hakkında Genelge ekinde yer alan Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Formları kullanılmaktadır. Buna göre Formlarda yer alan sorulara göre komisyonlarca bina, açık alan ve toplu taşıma aracı için “Erişilebilirlik Belgesi” düzenlenmektedir.

Ülkemizde yapılı çevrenin planlanması, ruhsatlandırılması ve inşası ile ilgili temel mevzuat 3194 sayılı İmar Kanunu’nun uygulama yönetmeliği “Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği”dir. Bakanlığımız tarafından erişilebilirlik ölçü ve ölçütlerinin daha ayrıntılı olarak Yönetmelikte yer alması için teknik metin oluşturulmuş ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından 01.07.2017 tarihinde Yönetmelik yayımlanmıştır. Bu Yönetmelikte yer alan erişilebilirlikle ilgili hükümler gereği, yeni tasarlanan tüm binalarda standarda uygunluk sağlanmak zorundadır.

2019 yılında yeni inşa edilecek binaların erişilebilir olarak tasarlanması ve inşa edilmesi için yine Bakanlığımızca teknik alt yapısı oluşturularak Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına sunulan revizyon talebi Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği’ne eklenmiştir.

Erişilebilirlik alanında uygulamalara hız verilmesi, bu alanda fiziksel, dijital ve zihinsel dönüşümün sağlanması ve erişilebilirlik kültürünün oluşturulması için “2020 Erişilebilirlik Yılı” ilan edilmiştir. Bu kapsamda erişilebilirlik konusunda çalışmalar yapan kamu veya özel kurum ve kuruluşlar ile gerçek kişilerin; engelli bireylerin sosyal ve ekonomik hayata katılımına ve kamu hizmetlerinden yararlanmalarına katkı sağlayan proje, uygulama ve hizmetlerini kamuoyuna

duyurmak; erişilebilirlik alanında çalışmaların artırılmasını teşvik etmek amacıyla 9 kategoride “Erişilebilirlik Ödülleri” duyurusu açılmıştır. 1.075 başvuru alınmış ve ödül almaya hak kazananlara ödülleri 22.03.2021 tarihinde verilmiştir.

Öte yandan, “Ulusal Erişilebilirlik Günü” konulu 2025/8 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi, 16/5/2025 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. İlgili Genelge uyarınca, erişilebilirlik logosunun kullanımının ve görünürlüğünün artırılması, erişilebilirliğin temel bir hak olduğu bilincinin geliştirilerek gündelik yaşamın doğal bir parçası haline getirilmesi, doğru uygulamaların yaygınlaştırılması, gelecek nesillerde sürdürülebilirliğinin sağlanması ve erişilebilirlik kültürünün oluşturulması amacıyla her yıl Bakanlığımız koordinasyonunda; 10-16 Mayıs Engelliler Haftası’nın son günü olan 16 Mayıs tarihinin “Ulusal Erişilebilirlik Günü” olarak kutlanması kararlaştırılmıştır.

Diğer taraftan, binaların, erişilebilir hale getirilebilmesi için yapılması gerekenlerin rapor olarak temin edilmesini sağlayacak ve erişilebilirlik belgesi alınmasını teşvik edecek bir formül olan Erişilebilirlik Değerlendirme Modülü (ERDEM) kullanıma açılmıştır.

Mimar ve mühendislerin tasarımın ilk aşamasından son aşamasına kadar başvurabileceği, açıklayıcı metinlerin yanı sıra mimari çizimlerin üç boyutlu görseller ile desteklendiği, aynı zamanda akademisyenler için kaynak niteliğindeki Erişilebilirlik Kılavuzu yayımlanmıştır.

Ulusal standartları baz alan ve mevzuattaki son düzenlemeleri de içeren Erişilebilirlik Kılavuzu kapsamında kurgulanan, adım adım yapılması gerekenleri görsel olarak açıklayan ve erişilebilir mekânların simülasyonu niteliğinde bir “Erişilebilirlik Animasyonu” hazırlanmıştır.

Erişilebilirlik ile ilgili bilgi ve bilinç düzeyinin artırılması amacıyla 2011 yılından bu yana 29.000’den fazla yönetici ve teknik personele eğitim verilmiştir.

Bakanlığımız tarafından erişilebilirlik uygulamalarının yaygınlaştırılması için bilgi ve bilinç düzeyinin artırılması amacıyla 2021 yılından bu yana farklı temalarla düzenlenen “Erişilebilirlik Atölyeleri”nin belediyelerin erişilebilirlik standartlarını uygulamasını sağlamak amacıyla “Erişilebilirlik Atölyeleri”; “Kaldırımlar”, “Yaya Geçitleri”, “Duraklar” “Kent Parkları” ve “Halka Açık Tuvaletler” başlıklarıyla gerçekleştirilmiştir. Düzenlenen 77 atölyeye mimar, mühendis, tekniker ve yönetici katılım sağlamıştır.

İnternet sayfalarının erişilebilir olarak tasarlanması ve erişilebilir hale getirilmesi amacıyla düzenlenen “Erişilebilirlik Atölyeleri: Web İçeriği Erişilebilirlik Eğitimi” başlıklı 19 atölye çalışması yapılmıştır. Kamu kurum ve kuruluşları tarafından sosyal medya platformlarında erişilebilir bilgi paylaşımlarının yaygınlaştırılmasını sağlamak amacıyla düzenlenen “Erişilebilirlik Atölyeleri: Sosyal Medyanın Erişilebilirliği Eğitimi” başlıklı 6 atölye çalışmasına basın birimi yönetici ve çalışanları katılım sağlamıştır.

Öte yandan; Birleşmiş Milletler (BM) tarafından engelli bireylere yönelik sağlanan ödenekler; genellikle devlet kurumları, yerel aktörler, sivil toplum kuruluşları veya uluslararası organizasyonlar gibi aktörler aracılığıyla kullanılmaktadır. Ödeneklerin dağıtılması, çoğunlukla proje kapsamında olup belirli hedefler altında tanımlanan faaliyetler ile gerçekleştirilir. Dolayısıyla kaynaklar, proje uygulayıcılarına tahsis edilir. Söz konusu faaliyetler; erişilebilirlik, eğitim, sağlık, adalet hizmetlerine erişim, sosyal içerme ve entegrasyon gibi alanlarda odaklanır. Faaliyetlere tahsis edilen ödenekler, bahsedilen odak alanlarda hizmet sunumu şeklinde gerçekleştirilir.

Birleşmiş Milletler’in projeleri üzerinde gerçekleştirdiği denetim mekanizmaları, kaynak tahsisinin uygulamalarının yerindeliği hususunu da kapsar. Proje başlangıcında yapılan planlama aşaması ile harcama planları net şekilde belirlenir. Bunun yanı sıra, uygulayıcı kurumlar BM’ye mali

ve faaliyet raporlamalarını düzenli olarak yapar ve BM yetkilileri belirli aralıklarla proje uygulama alanlarını ziyaret ederek yerindelik denetimi gerçekleştirir.

Avrupa Birliği (AB) tarafından engelli bireylere yönelik sağlanan ödenekler de Birleşmiş Milletler uygulamalarında olduğu gibi doğrudan bireylere yönelik ayni-nakdi yardım şeklinde olmayıp ağırlıklı olarak proje kapsamında tanımlı faaliyetler aracılığı ile uygulama alanı bulur. Bu faaliyetler; kamu kurumları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve uluslararası organizasyonlar gibi proje uygulayıcı aktörler tarafından gerçekleştirilir.

Avrupa Birliği de Birleşmiş Milletler gibi kendi projeleri üzerinde sıkı bir denetim mekanizması uygular. Faaliyetler ile hedef kitlelerin memnuniyeti düzenli takip edilir ve proje uygulayıcı kuruluşlar tarafından raporlamalar düzenli olarak yapılır.

Bunun yanı sıra, Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı Mali İş Birliği ve Proje Uygulama Genel Müdürlüğü; Avrupa Birliği tarafından sağlanan katılım öncesi mali yardımlar ile ülkemizin katılım sağladığı Avrupa Birliği Programları ve sınır ötesi iş birliği programlarının verimli bir şekilde kullanılmasını sağlamak amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlar nezdinde gerekli koordinasyonu sağlayarak programlama, uygulama, izleme ve değerlendirme çalışmalarını yürütmektedir.

Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti arasında yürütülen Mali İş Birliği kapsamında fonların, amacına uygun projelere dağıtımı ve fonların hedefine ulaşması hususunun sağlanması alanında çalışan Merkezi Finans ve İhale Birimi (MFİB), AB Komisyonu ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasında 14 Şubat 2002 tarihinde imzalanan Mutabakat Zaptı ile kurulmuştur. MFİB, 2003 yılında başladığı faaliyetlerini, 7 Haziran 2007 tarih ve 5671 Sayılı İstihdam ve Bütçe Esasları Kanunu ve 10 Ekim 2007 tarihli Personel Yönetmeliği çerçevesinde sürdürmektedir. 2018/1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile Hazine ve Maliye Bakanlığının ilgili Kuruluşu olarak tanımlanmıştır.

MFİB, Türkiye’de AB tarafından finanse edilen programlar çerçevesinde hizmet, mal alımı, yapım işi ve hibeler için ihaleye çıkma, sözleşme yönetimi, ödeme, muhasebe ve mali raporlamadan sorumlu kurum olarak belirlenmiştir.

Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği tarafından sağlanan fonların, doğrudan engelli bireylere yönelik yardım olmamasının nedeni sistem düzeyinde etki yaratabilmek amacıyla. Engelli bireylere yönelik hizmetlerin kapasitesinin geliştirilmesi, temel haklar, sosyal içerme, erişilebilirlik, sağlık, eğitim, mesleki eğitim ve istihdam, rehabilitasyon hizmetleri gibi konularda proje ve programlarla uzun vadeli ve kapsayıcı çözümler sunar. Bu çerçevede, mevcut yapısal engelleri ortadan kaldırmak hedefiyle; ödenekler, proje uygulayıcı aktörler tarafından erişim ve kapasite geliştirmek ile hizmet sunumları şeklinde kullanılmaktadır.

Soru önergesinde yer alan diğer konular, diğer Bakanlıkların görev ve yetki alanına girdiğinden Bakanlığımızca değerlendirilememiştir.